

Nr 35.

Av herr **Wagnsson**, om ersättning åt *F. W. S. Holmqvist och C. E. Olsson i anledning av en olyckshändelse under fälttjänstövning.*

Den 26 maj 1942 hade frisörmästaren Friden William Sigvard Holmqvist i Borås och nattvakten Carl Emil Olsson i Surte, vilka då voro inkallade i militärtjänst samt tillhörde ett i Trollhättan förlagt landstormsförband, Holmqvist såsom landstormsfänrik och Olsson såsom korpral, deltagit i en inom Trollhättans skyddsområde anordnad fälttjänstövning. De inkallade hade haft till uppgift, bland annat, att med ett antal man försvara Spiköbron i Trollhättan. Vid övningen hade särskilt för tillfället tillverkade sprängladdningar, bestående av en halv »gubbe» nitrolit, en tändhatt och en stubintråd, använts. Strax före klockan 7 em. ifrågavarande dag hade fientliga pansarbilar närmat sig de platser där de inkallade befunno sig. De hade då antänt stubintråden till var sin sprängladdning som de ämnat kasta mot pansarbilarna. Just som de skolat kasta laddningarna hade några barn och andra civila personer sprungit fram för att se på bilen och därvid kommit i vägen för kasten. De hade då hejdat kasten med påföljd att laddningarna exploderade i deras högra händer, vilka fullständigt sönderslitits och därefter måst bortopereras. Holmqvist erhöll även en skada i ena örat, nedsättande hans hörsel.

De inkallade ha i vanlig ordning från riks försäkringsanstalten erhållit reglementsensliga ersättningar, för Holmqvists del numera uträknade på basen av en schablon av 65 % invaliditet och för Olssons del 60 % invaliditet. De livräntor som sålunda utgå syfta till att bereda ersättning för 2/3 av de skadades arbetsförtjänst vid full arbetsförmåga. Vid blott nedsatt arbetsförmåga reduceras livräntan till det lägre belopp som svarar mot nedsättningen. Enligt uppgift torde för närvarande till Holmqvist utgå en livränta av kronor 1 690:— per år och till Olsson kronor 1 209:60 per år, inklusive dyrtidstillägg.

Emellertid stämde Holmqvist och Olsson Kungl. Maj:t och kronan med yrkande om fullt skadestånd, varvid envar av dem preciserade sina anspråk såsom följer:

dels för sveda och värk med 3 000 kronor,

dels för lyte och stadigvarande men 7 000 kronor,

dels slutligen för hinder och brist i näring livränta å 250 kronor i månaden,

för Holmqvists del från den 19 juli 1943 och för Olssons del från 27 augusti 1942, varvid förutsattes, att kronan skulle äga rätt avräkna beloppen av de respektive livräntor som kunde utgå från riksförsäkringsanstalten.

Dessutom fordrades ränta och ersättning för rättegångskostnaderna. Genom domar den 29 juni 1944 lämnade Stockholms rådhusrätt de skadades talan utan bifall och förpliktade envar av dem att ersätta kronans rättegångskostnader med 295 kronor. Rådhusrätten motiverade sina domar därmed att de skadade icke ådagalagt något förhållande på grund varav kronan skulle vara skadeståndsskyldig.

Till stöd för sina påståenden om kronans skadeståndsansvar ha de inkallade vid fullföljd hos Svea hovrätt i huvudsak åberopat följande skäl:

Kronan vore skadeståndsskyldig, enär platsbefälhavaren i Trollhättan icke, såsom han bort, lämnat polismyndigheterna därstädes upplysningar om den specifikt farliga arten av övningarna, nämligen att sprängladdningar skulle komma till användning. Detta vore en försummelse hos befälsperson som hade lett till att särskild polisbevakning och avspärrning av stridsområdet vid Spiköbron icke hade anordnats. Efter den utredning av olyckshändelsen som justitiekanslern lät föranstalta hade justitiekanslern konstaterat och platsbefälhavaren jämväl vidgått att upplysning bort lämnas därom att sprängladdningar skulle komma till användning.

Vidare finnes skäl till antagande att stubinträdarna icke hölle reglements-enlig längd. Utredning till stöd för detta påstående hade förebragts.

Slutligen hade de inkallade genom sitt handlingssätt att själva på sig taga skadorna räddat kronan från de betydande ekonomiska förluster som måste antagas hava åsamkats kronan därest de icke lyckats hejda kasten. Enligt i prejudikat stadgad rättsuppfattning ansåges kronan ansvarsskyldig gentemot tredje man, som komme till skada på grund av en utav kronan under militärövningar utövad farlig verksamhet, oberoende av om vållande kunde läggas kronan eller någon dess representant till last. De allmänna regler som gällde angående ersättning för uppoffringar till förmån för annan i nödsituation borde följaktligen leda till bifall av käromålen.

Genom domar den 2 januari 1945 fastställde Svea hovrätt Stockholms rådhusrätts domar och ålade envar av de skadade att ersätta kronans rättegångskostnader vid hovrätten med 75 kronor.

Till lösen av protokoll och domstolsutskrifter och för andra expenser ha de skadade nödgats utgiva, Holmqvist kronor 177: 45 och Olsson kronor 153: 45. Något advokatarvode för rättegångarna har icke debiterats.

Tack vare ekonomiskt bistånd från utomstående äro de skadade i tillfälle att fullfölja talan hos högsta domstolen.

På grund av rådande stora arbetsanhopning hos högsta domstolen lära högsta domstolens domar icke kunna förväntas förrän om inemot två år.

Alldeles oavsett hur den slutliga rättsliga prövningen kan komma att utfalla synes det uppenbart att staten bör sörja för full ersättning åt Holm-

qvist och Olsson och att de skadade icke skola behöva avvakta högsta domstolens domar för denna frågas avgörande i form av domstolsbeslut. En reglering av saken genom ett riksdagsbeslut bör givetvis förknippas med det villkoret, att de skadade återkalla sin talan hos domstolarna. Under hänvisning till det anförda hemställles,

att riksdagen ville besluta om skadestånd och livräntor att tillerkännas de skadade i enlighet med deras i rättegångarna framställda yrkanden.

Stockholm den 17 januari 1945.

Ruben Wagnsson.